

WERELD BURGER

wereldnieuws
in zakformaat

BELGIE - BELGIQUE
8500 KORTRIJK 1
AFDELING 2
4/1132

Congo

Wereldburger is een driemaandelijkse uitgave van Wereldsolidariteit

Wereldsolidariteit vzw - Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel

14de jaargang • april - mei - juni 2012 • Afgiftekantoor Kortrijk 1 • afdeling 2 • erkenning P309504

**wereld
solidariteit**

In dit nummer

Congo, land in de kijker	p 4
Vakbondswerk in Congo	p 7
Gezondheid en inkomen	p 11
Sterke vrouwen	p 13
Jong zijn in Congo	p 16
Wereldburger in de kijker	p 19
Project in de kijker	p 22

De Wereldburger wordt gesubsidieerd door DGD.

De krant wordt gedrukt op chloorvrij papier, in het meest economische formaat. De verzending gebeurt in verpakking met Idpe-label. Dat betekent dat bij verbranding via de gewone huisvuilverwerking, er enkel het niet schadelijke koolstofdioxide en water vrijkomt.

Wereldsolidariteit in jouw regio:

- Antwerpen - Zofia Mezeyova
Tel: 03 220 12 09 - zofia.mezeyova@acw.be
- Kempen - Hilsande Sels
Tel: 014 40 31 60 - hilsande.sels@acw.be
- Mechelen - Marlise Beckers
Tel: 015 29 25 52 - marlise.beckers@acw.be
- Brussel - Jacques Vanderborght
Tel: 02 557 87 64 - jacques.vanderborght@acw.be
- Leuven - Maarten Milloen
Tel: 016 29 81 28 - maarten.milloen@acw.be
- Limburg - Jeroen Dries
Tel: 011 29 08 08 - jeroen.dries@acw.be
- Zuid-Oost-Vlaanderen - Maggy Demasure
Tel: 055 23 79 02 - maggy.demasure@acw.be
- Waas en Dender - Tom Van Lierde
Tel: 03 760 13 68 - tom.vanlierde@acw.be
- Gent/Eeklo - Herman Peeters
Tel: 09 269 96 69 - herman.peeters@acw.be
- Brugge - Mia Vandenberghe
Tel: 050 44 43 33 - mia.vandenberghe@acw.be
- Oostende-Westhoek - Ellen Lingier
Tel: 059 55 25 73 - ellen.lingier@acw.be
- Midden en Zuid-West-Vlaanderen
Tel: 056 23 37 00 - m.z.west.vl@acw.be

Wereldburger wordt uitgegeven door:

Wereldsolidariteit vzw
Haachtsesteenweg 579
1030 Brussel

Tel: 02 246 36 71

Email:

wereldsolidariteit@wsm.be

Website:

www.wereldsolidariteit.be

Rekeningnummer:

BE96-7995-5000-0005

Samenstelling en redactie:

Fabienne Sichien

Gijs Justaert

Foto cover:

Jan Franco

Met dank aan alle ervarings-reizigers uit de provincie West-Vlaanderen voor hun zorgvuldig verslag en indrukwekkend aantal foto's.

Lay-out en druk:

Gevaert Graphics

Verantwoordelijke uitgever:

Andre Kiekens

Wereldsolidariteit dankzij jouw steun op nummer: BE96 7995 5000 0005 - BIC GKCCBEBB

Wereldsolidariteit in Noord en Zuid is mogelijk dankzij de steun van:

191 landen ondertekenden een akkoord om tegen 2015 de armoede in de wereld te halveren. Voer samen met de Vlaamse Noord-Zuidbeweging actie om de politici aan hun belofte te herinneren én de lat hoger te leggen. Armoede moet de wereld uit!

www.detijddloopt.be

Hallo wereldburger,

De wereldburgerkrant die je nu leest, gaat over Congo. Er is al veel verteld, geschreven en verfilmd over Congo, er is immers heel veel te vertellen. Met deze krant kijkt Wereldsolidariteit naar dit immense land door de bril van een sociale beweging in het midden(veld) van de samenleving.

En die bril daagt ons uit om vooral op zoek te gaan naar hoe het gaat met de mensen in Congo. Met de mannen, de vrouwen en hun kinderen. Hoe zij elke dag overleven in een context die algemeen beschreven wordt als één van de slechtste ter wereld.

Congo kaapt nogal wat prijzen weg als het gaat over hoe het niet moet. De wetgeving bijvoorbeeld, wordt beschouwd als de beste in Afrika, maar scoort vooral hoog in de niet-toepassing ervan. De overheid blinkt uit in afwezigheid als het gaat over dienstverlening aan de bevolking, maar staat op de eerste rij om geld te vragen voor elke interventie. De politieke macht is in handen van een kleine groep mensen. Ze handelen nauwelijks vanuit het algemeen belang en nemen het niet al te nauw met de mensenrechten.

Het is de moeite waard om te zien dat, ondanks deze context, sociale organisaties er wel in slagen om de levensomstandigheden van mensen te verbeteren. Om de scherpe kantjes van een land in voortdurende crisis te verzachten. Om armoede te verminderen.

Hoe ze het doen? Door de toepassing van het officiële “article 15” van de Congolese grondwet: “trek uw plan”. Vaak wordt dit fameuze artikel geassocieerd met praktijken als profitariaat, eigenbelang en vriendjespolitiek.

Maar dit “article 15” is ook perfect toepasbaar op de creativiteit van mensen en organisaties om hun eigen situatie en die van hun omgeving te verbeteren. Hier gaat het dan over samenwerken, solidariteit en belangenverdediging. Het zijn de universele waarden van werknemers- en volksbewegingen, die we terugvinden bij onze partnerorganisaties in Congo.

Niet toevallig is de Christelijke Arbeidersbeweging in Congo heel herkenbaar voor ons. In de eerst plaats omwille van de gedeelde waarden, maar ook omwille van de perfectie kopie van de structuren bij ons. ACW, ACV, CM, KAV en KAJ hebben er allen hun zusterorganisatie, dankzij ijverige bewegingsmensen tijdens de koloniale periode. Maar die ook daarna, tijdens moeilijke en woelige tijden in Congo, via Wereldsolidariteit hun broeders en zusters zijn blijven steunen in hun strijd voor sociale rechtvaardigheid.

De partnerorganisaties van Wereldsolidariteit maken er (waardig) werk van en verdienen onze solidariteit. Daarvan wil deze krant getuigen.

Fabienne Sichien

De weg tussen Kinshasa en Kikwit is meer dan 500 km perfecte asfaltbaan, inclusief verkeersborden, zebra-paden en wegmarkeringen. De nieuwe weg houdt een belofte in van ontsluiting van de provincie Bandundu, transport en distributie lijken gegarandeerd. Maar het is stil op deze weg, de brandstof is te duur, het materiaal verouderd en vaker in panne dan in werking.

Congo, vertrouwd maar onbekend

Ieder van ons weet Congo te situeren op de wereldkaart.
Het woord klinkt vertrouwd, want het land maakt deel uit van onze geschiedenis.

De bijklank gaat van “arme kindertjes” tot oorlog en corruptie.

Velen onder ons kennen iemand die er is geboren of hebben
er een nonkel pater of tante nonneke.

Maar, heel weinigen onder ons kunnen zeggen dat ze Congo kennen.

Verdrongen geschiedenis

DRC – Democratische Republiek Congo bestaat sedert 30 juni 1960. Daarvoor heette het land Belgisch-Kongo (1908-1960) en was het een

Belgische kolonie, na eerst lange tijd persoonlijk bezit te zijn geweest van Leopold II, Kongo Vrijstaat (1885-1908).

De hele lange periode van blanke kolonisatie, bezetting en overheersing, heeft het land en

Land in de kijker

haar inwoners de identiteit ontnomen. Of zeker verhinderd dat een eigen Congolese identiteit kans kreeg om zich te ontwikkelen. De geschiedenis van Congo start uiteraard niet met de komst van blanken. Maar noch wij, noch de Congolezen zelf kennen deze rijke geschiedenis van machtige stammen en bloeiende koninkrijken. Wie naar school geweest is in Congo kan wel alle koningen en koninginnen van België opnoemen, hun eigen geschiedenis daarentegen...

Land van grote getallen

Congo is **groot**. Hoe groot, dat beseffen we pas als we de kaart van Congo op die van Europa leggen. Van Stockholm tot Athene is alles bedekt. Op deze oppervlakte wonen 71 miljoen mensen. Congo is **warm**. Stel je het drukkende gevoel net voor een regenvlaag tijdens een hittegolf voor en je komt dicht in de buurt. En dit het hele jaar door.

Congo is **jong**. 45 procent van de bevolking is jonger dan 15, amper 2,6 procent is ouder dan 65.

Congo is **rijk**. Goud, diamant, kobalt en andere kostbare ertsen liggen voor het grijpen.

Congo is **arm**. Er zijn officieel 1 miljoen loontrekken. In werkelijkheid moet 96 procent van de Congolese bevolking zelf de eindjes aan elkaar knopen. 80 procent van hen moet het stellen met een inkomen van maximaal 2 dollar per dag. Ook als je officieel een baan hebt, kan je niet leven van 50 dollar per maand.

Congo is **duur**. Een appartement huren in Kinshasa kost zoveel als in Brussel. Fruit op de markt en benzine aan de pomp is even duur als bij ons. Studeren aan de universiteit kost 350 dollar per jaar. En GSM-herlaadkaart kost 5 dollar.

Hoe in Congo overleven?

De DRC is een republiek, met een president aan het hoofd. De wetgevende macht ligt bij de 500 verkozen parlementsleden. Er is een stevige grondwet en het wetgevend kader is van de beste in Afrika. De arbeidswetgeving is vooruitstrevend

en de "code familial" is een voorbeeld.

Maar er is geen rechtszekerheid. Een wet is waardeloos als er geen uitvoering wordt aan gegeven en ze maar wordt toegepast als er voordeel uit te halen valt.

Daarom vertrouwen de meeste Congolezen op "article 15", het informele artikel uit de grondwet: "trek uw plan". En dat doen ze ook. Familiebanden zijn heilig, en wie familie heeft zal nooit verhongeren.

Elke stad, elk dorp wordt beheerst door het marktgebeuren. Iedereen heeft wel iets aan te bieden, zelfgekweekt, zelfgemaakt, zelfgekocht.

Naar een coherent en structureel Belgisch Congobeleid

Wereldsolidariteit en de verschillende organisaties van het ACW laten Congo niet los. Integendeel, vanuit de solidariteit die er overal is met Congo doet Wereldsolidariteit ook politiek lobbywerk naar de Belgische overheid en de internationale gemeenschap om het lot van de Congolese bevolking te verbeteren en het werk van de sociale bewegingen waarin ze zich verenigen te ondersteunen. Voor Wereldsolidariteit, ACW en de verschillende deelorganisaties komen de Congolezen op de eerste plaats en moet hun zorg voor een toegankelijke gezondheidszorg en hun strijd voor waardig werk een centrale plaats krijgen in de samenwerking met Congo.

Je kan de brochure gratis downloaden
op www.wereldsolidariteit.be

Wereldsolidariteit in Congo

De partnerorganisaties van Wereldsolidariteit hebben dit goed begrepen. Hun bijdrage aan de Congolese samenleving is de versterking van dit “maatschappelijk middenveld” dat zich spontaan ontwikkelt. Hun activiteiten sluiten nauw aan bij wat mensen die elke dag moeten overleven nodig hebben: inkomen, gezondheidszorg, onderwijs en vorming, informatie, belangenverdediging.

En vooral: opbouwen van hun eigenwaarde door het zelf te doen. Geen hulpverlening, liefdadigheid of medelijden. Na bijna 200 jaar van betutteling, verdient de Congolees een eigen identiteit.

De doorsnee Congolees moet het redden met minder dan 2 dollar per dag.
Dat betekent telkens opnieuw de eindjes aan elkaar knopen om te overleven.

Orde in de chaos

Als je rondloopt in Kinshasa, is het eerste woord dat in je opkomt: chaos. Dat wordt nog versterkt als je één van de tientallen markten bezoekt. Duizenden verkopers staan kriskras door elkaar. Lawaai, wanorde, vuil, opdringerigheid, er is schijnbaar geen orde of afspraak die geldt.

Helemaal anders wordt het als je met vakbondsmilitanten van **CSC** (Confédération Syndicale du Congo) op stap gaat. Dezelfde stad, identieke markt, maar er komt orde in de chaos.

De bank van de straat

Heel weinig Congolezen hebben een bankrekening. Dat was vroeger al zo, maar de recente crisissen hebben dat nog versterkt. Toch wordt er met geld gewerkt, ook in de informele economie. Net als levensmiddelen, kleren, auto's en diensten wordt ook geld verhandeld in een informeel circuit.

“Les Cambistes”, zoals ze worden genoemd, beheersen die informele kapitaalmarkt. In Kinshasa alleen al zouden ze in totaal met 10.000 zijn.

Maar vergis je niet, informeel is geen synoniem van ongeregeld of illegaal. Informeel betekent eerder parallel, naast de reguliere sector. Omdat voor gewone banken de meeste Congolezen geen interessante klanten zijn en voor de meeste Congolezen zijn banken onbetrouwbaar.

De Cambisten hebben een beheersstructuur die de werkingsregels onderling vastlegt. Elke morgen wordt de wisselkoers bepaald en dan is het ieder voor zich. Er is geen centrale kas of kluis, elke cambiste bewaart zijn/haar geld thuis. Cambisten leven van een klein per-

tage op de wisselkoers: zij kopen grotere bedragen aan, die ze dan in kleine (duurdere) hoeveelheden doorverkopen. De strijd om te overleven is bikkelhard: iedereen kent de gehanteerde wisselkoers én ze zijn met velen op de markt.

Voor de cambisten zijn veiligheid en zekerheid belangrijk. ze halen hun sterkte uit samenwerking en strikte afspraken. Anders zijn ze een vogel voor de kat voor misdaad, afpersing en corruptie. **Daarom zijn vele cambisten ook lid van de vakbond, daar leren ze hun belangen samen verdedigen. CSC heeft “équipes syndicales” die vakbondswerk op de werkvloer brengen, ook langs de straat met de “cambistes de Kinshasa”.**

Mannen en vrouwen zitten langs de kant van de weg met een tafeltje waarop bankbiljetten gestapeld liggen. Letterlijk pakken geld zie je daar. Ze wisselen en lenen kleine bedragen en grote sommen. Alles is inwisselbaar, liefst dollars en euro's, maar zelfs met oude Belgische franken kan je hier nog terecht.

De vakbond in je buurt

In Congo koop je alles op de markt. In elke stad, in elk dorp is het elke dag markt. De markt van Kasavubu bijvoorbeeld, één van de 24 'communes' (gemeenten) van Kinshasa, heeft 5.000 "officiële" marktkramers en nog een paar duizend die in de buurt van de markt een graantje meepikken.

Het zijn vooral vrouwen die een inkomen halen uit "faire le marché". Ook voor hen heeft een vakbond een belangrijke meerwaarde. Ze zien hun plaatsje op de markt verzekerd tegen een eerlijke prijs dankzij de militanten van CSC. Zij onderhandelen met de "maman administratrice de la commune" zodat hun leden niet het slachtoffer worden van afpersingen of corruptie.

De populairste restaurants in Kinshasa zijn de "Mama Malewa" of straatrestaurants. Ze koken ter plaatse een menu van de dag. Ontbijt, lunch, diner, het kan allemaal en voor elke beurs is er wel iets te krijgen. Goedkope maniok voor wie zijn buik wil vullen, met of zonder saka saka (gestoofde maniokbladeren). Een omelet, groenten, vis of kip voor wie meer te besteden heeft. Ambtenaren, chauffeurs, studenten, marktkramers eten hier voordelig en volgens hen ook heel lekker.

Hilaire Mbwandji, vice-voorzitter CSC: “96.5 % van de Congolezen leeft van de informele economie, dat kunnen we als vakbond niet negeren. Ook wie officieel werk heeft moet zijn loon aanvullen via één of andere activiteit. We leveren hier vooral maatwerk, de klassieke syndicale dialoog werkt hier niet. Dienstverlening des te meer”.

CSC heeft op de markt een “bureau de proximité”, lijfelijke aanwezigheid tussen de leden, dat geeft vertrouwen. In dit lokaaltje komen militanten samen, geven ze vorming en informatie.

Vakbondswerk is maatwerk

Belangenverdediging dus, en vorming, maar ook een hele waaier aan **dienstverlening**. Op maat van de Congolese realiteit.

Alfabetisering voor vrouwen die nooit een klaslokaal aan de binnenkant zagen, of toch niet lang genoeg om uit te rekenen hoeveel ze moeten aanrekenen om uit de kosten te geraken.

Microkredieten en ondersteuning bij coöperatief ondernemen. Mensen die niets bezitten toch kansen geven om een economische activiteit uit te bouwen.

Samen op zoek gaan naar activiteiten die aan een behoefte beantwoorden, onderzoek en **businessplannen opstellen voor micro-ondernemen**. Zo ontstonden de “Mama Malewa”: vrouwen die langs de drukke invalswegen en in de buurt van ministeries en bedrijven een straatrestaurant uitbaten.

Als je met militanten van CSC Kinshasa bezoekt wordt de stad een termietenheuvel. Een immense drukte, maar waarin iedereen zijn of haar plaats heeft. Waar zorg wordt gedragen voor elkaar, waar problemen in uitdagingen worden omgezet, waar men zich samen verdedigt tegenover aanvallen. Dat kan maar alleen door van binnenuit te werken, nabij de mensen en hun initiatieven. CSC-Congo kiest deze weg en bouwt op die manier van onderuit aan de basis voor een formele samenleving met wie weet een formele en sociale economie.

Een duurzame strategie van mutualiteiten in Congo

Voor de meeste Congolezen is ziek worden een regelrechte ramp. In de openbare ziekenhuizen en gezondheidscentra is de kwaliteit van de zorgen erbarmelijk en bovendien zijn medische zorgen ontzettend duur. Wie niet kan betalen, komt er niet in. Eén van de strategieën van UMUSAC, een mutualiteit in Congo, bestaat er dan ook in om inkomen en gezondheid te koppelen: zorg dat mensen een inkomen kunnen verwerven zodat ze lid kunnen worden van de mutualiteit en zo toegang hebben tot medische zorgen.

Gezondheidszorg: geen zorg van de overheid

De gebrekkige toegang tot gezondheidszorg in Congo komt vooral doordat de overheid maar weinig middelen aan gezondheid besteedt. Met alle gevolgen van dien: dokters en verplegend personeel ontvangen een zeer laag loon en zien het als een overlevingsstrategie hun

loon aan te vullen op de kosten van de patiënt. Wie op voorhand niet kan betalen, krijgt geen zorgen. Geen wonder dat in het Hôpital Général de Kinshasa meer dan de helft van de bedden leeg zijn, terwijl buiten aan de poort de zieken sterven aan hun etterende wonden.

Als je ziek valt, ben je daarenboven volledig op je familie aangewezen. Zij moeten ervoor zorgen dat je te eten hebt in het ziekenhuis en dat je propere lakens hebt, want daarvoor wordt het verplegend personeel niet betaald.

Geld en gezondheid

UMUSAC, één van de mutualiteiten in Congo, wil de toegang tot gezondheidszorg voor de Congolezen verbeteren door hen tegelijk de mogelijkheid te geven een inkomen te verwerven. Want wie een inkomen heeft, kan zich immers ook aansluiten bij de mutualiteit!

In Kinshasa werkt de mutualiteit zo samen met **AFRIKI**, een coöperatief project dat rijst teelt en verwerkt om zo te verkopen op de markt. In het project werken zo'n 1.500 vrouwen samen op een oppervlakte van 6.000 hectare! Iedereen heeft zijn eigen stukje veld waarop ze rijst kun-

nen bewerken. De opbrengst van de twee oogsten per jaar verkopen ze op de markt en met een deel van dit geld kunnen de leden van AFRIKI hun lidgeld voor de mutualiteit betalen.

Sociaal beschermd?

De samenwerking tussen AFRIKI en UMUSAC is maar één van de vele voorbeelden hoe de mutualiteit op een duurzame manier de gezondheidszorg van de Congolezen probeert te verbeteren. Maar eenvoudig is dat niet. Een echte sociale bescherming in Congo is er niet, die is er hoogstens voor ambtenaren en militairen, en dan nog bestaat die meer op papier dan in de praktijk. Meer dan 80% van de bevolking is op geen enkele manier sociaal beschermd, en geniet dus niet van een ziekteverzekering, pensioen, arbeidsongevallenvergoeding, enz.

De mutualiteiten doen wat ze kunnen in Congo, maar er blijft een lange weg af te leggen. Overtuig maar eens mensen om lid te worden van een mutualiteit als je weet dat de meeste van hen moeten rondkomen met zo'n 2 dollar per dag, of als je weet dat de infrastructuur in de medische centra en de kwaliteit van de zorgen erbarmelijk zijn.

De leden van AFRIKI op hun rijstvelden bij de Congostroom in Kinshasa.

Coöperatief ondernemen is vrouwen op het lijf geschreven

“Soyez les bienvenues, nous sommes très contentes de votre arrivée” zingen de leden en vrijwilligers van de vrouwenbeweging AFC, als ze bezoekers ontvangen. Kleurrijk, lachend en zingend wordt iedereen heel snel opgenomen in hun midden.

De hartverwarmende kracht van deze vrouwen zou je bijna doen vergeten dat je in Congo bent. Het land waar vrouwen worden misbruikt en verkrachting een oorlogswapen is. Waar de meesten van hen nooit een opleiding hebben kunnen afmaken en hun echtgenoten geen betaalde baan hebben. Elk van deze vrouwen is verantwoordelijk voor een gezin van gemiddeld zes kinderen én “la grande famille” die uit tientallen personen kan bestaan.

Het is ondanks deze context en dankzij hun samenwerking dat vele vrouwen aan de vele uitdagingen het hoofd kunnen bieden en hun gezin een betere toekomst garanderen.

Vorming en opleiding, deze begrippen komen in elk programma van AFC terug en worden in elk gesprek herhaald. Het is hun magische sleutel tot verandering. Alfabetisering, gezondheidspreventie, basiseconomie, rechten, Frans. Elke loka-

Martine Mushikwanga – voorzitter AFC Kikwit: « vrouwen zijn gewoon om in de familie samen te werken. In AFC vinden vrouwen dezelfde familiale sfeer terug. “Samenwerken” en “samen werken” staan voor ons centraal. De verbondenheid die hierdoor ontstaat geeft vertrouwen en maakt ook moeilijke dingen bespreekbaar, zoals gezinsplanning, mishandeling of geldgebrek. Vrouwen gaan niet alleen naar huis met extra inkomen, ook hun zelfvertrouwen is groter en hun eigenwaarde neemt toe.

le groep brengt vrouwen samen zodat ze er sterker uitkomen. Aangevuld met professionele opleiding, afhankelijk van de economische activiteit die vrouwen willen ontwikkelen. AFC is een levensschool voor volwassen vrouwen.

Maar vergis je niet, elke vorming is functioneel. Deze vrouwen hebben geen tijd voor frivoliteiten. **Een leefbaar inkomen is hun middel, een betere toekomst hun doel.**

De vrouwen van AFC in Kikwit werken met de middelen waar zij over beschikken.

Kikwit ligt op 556 km van Kinshasa en dat is oneindig ver als je niet over transportmiddelen beschikt. Daarom halen deze vrouwen het maximum uit de producten die de natuur hen biedt: fruit, maniok, palmnoten. **Ze produceren en transformeren ze tot producten die ze te koop aanbieden.** Van maniok maken ze meel, bakken ze brood en beignets en verwerken ze de bladeren als groente. De palmnoten zijn een bron van olie waarmee zeep en schoonmaakproducten worden gemaakt, maar ook bijvoorbeeld schoensmeer. Van fruit wordt sap en confituur gemaakt. Ook de productie van palmwijn, gembersap en zelfs whisky staat op hun programma.

Als ze een naaimachine op de kop kunnen tikken is dat de start van een couture-atelier. Worden mèches en extensies populair onder de meisjes dan schieten de “salons de coiffure” uit de grond. Eeuwenoude kennis wordt van moeder op dochter doorgegeven voor de bereiding van genezende zalfjes, kruiden en drankjes.

Kennis en vaardigheden worden uitgewisseld en doorgegeven. De bijeenkomsten van de vrouwen zijn een aanleiding om te praten over voeding, hygiëne en opvoeding. Maar ook vrouwenrechten, politiek en gender gaan ze niet uit de weg. Vrouwen zijn voor elkaar een steun bij mishandeling en als het de spuigaten uitloopt wordt er zelfs ingegrepen.

Door de activiteiten die vrouwen samen ondernemen, hebben ze meer inkomen.

Voor zichzelf en hun gezin, waardoor ze over de nodige financiële middelen beschikken om hun gezin aan te sluiten bij de mutualiteit.

Ze storten ook een deel van de winst in een gemeenschappelijke pot, dat is hun “vormingskas” maar ook hun “sociale kas”. Wie in nood is kan hierop een beroep doen, dat is gebaseerd op het eeuwenoude **tontinesysteem** waarbij vrouwen één tiende van hun inkomen gezamenlijk beheren. In Kikwit hebben de vrouwen van AFC beslist om een deel van die sociale kas aan te wenden om ondervoede kinderen voedzame maaltijden te geven en hun ouders bij te staan.

Werk, geloof en verstandhouding is de slogan van de AFC vrouwen van Kikwit. Geen loze woorden.

AFC – Action Féminine Chrétienne – werd in 1956 opgericht door de Belgische Willemine Dubois, zij werkte toen in opdracht van KAV. tijdens het regime van Mubutu werden alle sociale organisaties verboden. AFC werkte voort, maar ondergronds, bij de mamans thuis. In 1994 werd AFC opnieuw erkend als vrouwenbeweging in Congo en konden ze weer in het daglicht treden. Deze vrouwenbeweging is actief over heel Congo.

Om vrouwen te overtuigen lid te worden van de mutualiteit, gaan vrijwilligers van dorp tot dorp. Ze hebben geen folders of website, maar spelen heel overtuigend toneel. Straattheater als sensibilisatie werkt, mensen kunnen zich er echt iets bij voorstellen.

Jong zijn in Congo

Congo is oud, het kreunt onder versleten structuren die geen gelijke tred kunnen houden met de ontwikkelingen in de wereld. Maar Congo is jong, de gemiddelde leeftijd in Congo is 17,4 jaar.

Hoe dit land deze jongeren een waardige toekomst zal bieden, is een grote vraag en een immense uitdaging.

Geen waardig werk

Om dit probleem aan te pakken is er maar één juist antwoord: waardig werk. Het klinkt als een slogan, nochtans is het een heel nuchtere vaststelling. Wie geen werk heeft, zoekt een alternatief. Meisjes kunnen zich verstoppen in de traditionele rol die vrouwen toegewezen krijgen: zorgen voor de familie en daar vind je altijd werk genoeg, ook al brengt het vaak niets

op. De traditionele rol voor mannen is ook duidelijk maar er is bitter weinig kans op een betaald werk. Vele jonge mannen zoeken werk in de immense informele economie en gaan de markt op als verkoper van telefoonkaarten, worden “begeleider” van de chauffeurs van busjes en vrachtwagens, nemen een job aan als “creuseur” of steenkapper. Anderen zoeken hun heil gewoon op straat, waar de grens met het misdaadmilieu heel dun is.

Zien, oordelen, handelen

Het is in deze context dat **JOC** – Congo een belangrijke rol speelt. JOC of Jeunesse Ouvrière Chrétienne, is de Congolese versie van KAJ. Ze richten zich naar jongeren tussen 15 en 35, een cruciale leeftijd waarin belangrijke levenskeuzes worden gemaakt.

Maandelijks komen ze samen in groepjes van een tiental personen met één begeleider van plus 35 jaar. Volgens de methodiek van zien – oordelen – handelen, zoeken ze samen naar oplossingen voor hun dagelijkse problemen. Werk, relaties, politiek, het passeert allemaal de revue. Welke analyse ze ook maken, uiteindelijk heeft veel te maken met “werk”. Jongeren vormen en aan werk helpen is dan ook de voornaamste bijdrage van JOC aan de Congolese samenleving. Alleen al in de stad Kikwit zijn er 45 JOC-groepen actief.

Papa Eric

In Congo is het een uiting van respect om iemand papa of maman te noemen. Dat doen jongeren spontaan bij iemand die ouder is dan hen. Papa Eric krijgt veel respect van “zijn” JOC-jongeren. Hij is dan ook meer dan een begeleider. Hij is tegelijk mentor, lesgever en werkgever.

Eric heeft drie ateliers opgericht waar straatkinderen terecht kunnen voor opleiding en werk. Hij biedt hen als het ware een “leercontract” aan. Jongens leren meubelen maken, meisjes leren snit en naad.

Telkens 84 jongens en meisjes krijgen deze begeleiding gedurende 15 maanden. Ze werken elke dag van 7.30 uur tot 18 uur, na hun opleiding krijgen ze een getuigschrift en enkele basisbehoeften om hun beroep uit te oefenen.

Volgens papa Eric zijn de ateliers zelfbedruipend door de verkoop van meubelen en afgewerkte kledingstukken. Maar hij is niet veeleisend, de werkplaatsen zijn piepklein, het materiaal is verouderd en hij kan de jongeren geen waardig loon betalen.

Wie geluk heeft kan bij “papa Eric” aan de slag als meubelmaker. 15 maanden verdien je niets, maar krijg je in ruil voor je werk een opleiding, een maaltijd en materiaal om daarna zelf een zaak te beginnen.

Claude Kitoko – secretaris van MOCC Kikwit: « Onderwijs is duur in Congo. Niet omdat de opleidingen zo goed zijn, maar omdat de leerlingen het loon van de onderwijzers moeten samenbrengen. Hierdoor haken steeds meer families af en komen vele jongeren op straat te staan, letterlijk. Met JOC bieden we geen pasklare antwoorden, maar gaan we in kleine groepjes oplossingen zoeken. Zien, oordelen en vooral zelf handelen, dat proces doen we keer op keer opnieuw »

Jong zijn in Congo

Jonge vrouwen, leden van JOC, maken samen “pag-es” op maat: traditionele kledij die vooral bij feesten erg gegeerd is. Wie genoeg gespaard heeft voor een eigen naaimachine, kan zelf aan de slag gaan, al komen ze nog geregeld samen om de nieuwste technieken uit te wisselen.

Maman Hortense

Hortense is volwassen begeleider in het naaiatelier DJFC: Dynamique de la Jeunesse Féminine Congolaise (Dynamische jonge Congolese vrouwen). Deze JOC-groep is opgericht om de problemen van seksueel misbruikte meisjes te verlichten. Samenkomen, praten en werken is de aange- wezen therapie voor hen. Ze herwinnen hun eigenwaarde door creativiteit en kunnen een leven opbouwen door de inkomsten van hun werk.

Na hun opleiding is het de bedoeling dat ze zich zelfstandig vestigen als “couturière”. Elke maand komen ze samen om ervaringen uit te wisselen, nieuwe technieken aan te leren, problemen te bespreken.

De jonge vrouwen die aangesloten zijn bij een JOC-groep hebben niet alleen een job met eigen inkomen, ze werken ook samen in coö- peratief verband. De opbrengst hiervan gaat gedeeltelijk naar de werking van de JOC en dient om nieuwe groepen op te richten of nieuwe activiteiten uit te bouwen.

Creuseurs of steenkapper worden, het is niet de droom van een jonge Congolees. Toch is dit voor velen de enige bron van inkomsten.

“De Congolezen
moeten **beseffen**
dat ze het vanaf nu
zelf moeten doen”

Denis Kalondji is secretaris van de **MOC** (Mouvement Ouvrier Chrétien) in de provincie Katanga. De tweede grootste provincie van Congo en veruit de rijkste – althans onder de grond – dankzij de overvloedige aanwezigheid van koper, kobalt, uranium, enz. De bevolking geniet nog maar weinig van die rijkdom, maar als je met Denis praat, voel je hoop en vertrouwen: “Er zijn hier voldoende middelen aanwezig om er echt iets van te maken. Maar wij Congolezen moeten beseffen dat we het nu zelf in handen moeten pakken. We moeten niet blijven kijken naar anderen, zij zullen het niet voor ons doen!”

“liever een sociale beweging met 500 leden die weten waarom ze zich engageren, dan één met 5000 leden waarvan drie vierde niet weet waarover het gaat!

Goede vorming

Met deze boodschap trekt Denis Kalondji Katanga rond en motiveert hij lokale groepen van de MOCC om zelf hun lot in handen te nemen. En het werkt. Als je met Denis in de provinciale hoofdstad Lubumbashi rondloopt,

voel je snel dat er hier gewerkt wordt aan het uitbouwen van een sterke sociale beweging: bij de jongeren- en vrouwengroepen, leden van de coöperatieën en van de mutualiteiten, overal voel je de wilskracht van de mensen om iets aan hun lot te veranderen.

Denis: “We staan nog maar aan het begin van een zeer lange weg. De MOCC in Katanga is ontstaan in 2000 en sinds dan groeien we jaarlijks. Dat gaat misschien niet altijd even snel, maar het is dan ook geen gemakkelijke opdracht om mensen te motiveren zich vrijwillig in te zetten voor een sociale beweging. Een goede vorming is daarbij cruciaal, zodat de mensen weten waarom ze het doen en wat het kan veranderen in hun leven! Je moet bijvoorbeeld jongeren door vorming overtuigen dat de praktische bijscholingen van de JOC hun kansen vergroten op de arbeidsmarkt, of vrouwen vormen dat ze ook zelf een

coöperatief project kunnen opzetten om een eigen inkomen te verwerven. Het belangrijkste daarbij is dat de mensen die je vormt op hun beurt ook andere mensen kunnen vormen.”

“Onze strategie met een sterke nadruk op vorming hier in Katanga gaat misschien wat trager, maar we geloven er zeer sterk in. Ik heb liever een sociale beweging met 500 leden die weten waarom ze zich engageren, dan één met 5000 leden waarvan drie vierde niet weet waarover het gaat! Die 500 gemotiveerde en goed gevormde leden zullen de boodschap veel sterker kunnen uitdragen naar nieuwe mensen.”

Politiek

Denis: “Een sterke basis die haar eigen lot in handen neemt en zo werkt aan verandering in

Congo is het allerbelangrijkste in de uitbouw van een sociale beweging. Maar je moet die veranderingen structureel kunnen verankeren, en daarom moet je als sociale beweging ook aan politiek werk doen. Zo moet je beleidsmakers ervan overtuigen dat het zinvol is om mutualiteiten te ondersteunen en een plaats te geven in de uitbouw van de ziekteverzekering. De waarden waarvoor de MOCC staat kunnen een goede basis zijn voor een sterk sociaal programma voor politici. Maar je moet het hen gaan uitleggen en blijvend overtuigen. Ik zie dat als mijn taak als secretaris.”

“Niet iedereen binnen onze sociale beweging apprecieert mijn goede verstandhouding met het provinciebestuur en de gouverneur. Zij vinden dat we onafhankelijk moeten zijn. Akkoord, ik ben ook onafhankelijk, maar door goed onderbouwd politiek lobbywerk hebben we de beweging ook al sterker kunnen maken. In Likasi bijvoorbeeld, een stad op zo’n 120 km van Lubumbashi, komt de overheid voortaan tussen in de bijdrage aan de mutualiteit, die zo structureel verankerd is! Op dit moment probeer ik van de overheid te bekomen dat ze onze vrouwengroepen die hun landbouwproducten op de markt verkopen, beschermen tegen het grote geweld van de agroindustrie en de geïmporteerde landbouwproducten. Als onze vrouwen geen eigen plaats krijgen op de markt, kunnen ze nooit opboksen tegen die concurrentie!”

“Sociale bewegingen moeten politiek lobbyen om de veranderingen die ze teweeg brengen ook structureel te verankeren.”

Opleiding
tot syndicalist

De Sociale Hogeschool in Lubumbashi

De streek rond Lubumbashi, in het Zuiden van de provincie Katanga, is dé mijnstreek van Congo en is ongeveer de enige provincie waar de industrie in (weliswaar geringe) mate ontwikkeld is. De voornaamste industriële activiteit is de mijnbouw, maar de arbeidsomstandigheden in die grote, vaak buitenlandse mijnbedrijven laat meestal te wensen over. De vakbond krijgt er wel voet aan de grond, maar het gebrek aan kennis over de arbeidsrechten bij vele werknemers maakt het werk van de vakbond er niet gemakkelijker op.

Het is in deze context dat ACV en de Sociale Hogescholen van Heverlee en Geel zeer recent een samenwerking hebben uitgebouwd met het de-

partement “**Sciences Sociales du Travail**” van de **Sociale Hogeschool in Lubumbashi**. Iedereen kan er avondlessen komen volgen rond arbeidsrechten en de vakbondswerking, en krijgt er algemene vorming rond waarden als democratie en solidariteit. Voor de CSC in Katanga is de school van groot belang. Voor hen is het een echte kweekschool van sterke vakbondsleiders, afgewerdigden en propagandisten die van goudwaarde zijn om het vakbondswerk op het terrein te doen. De doelstellingen van de school zijn duidelijk: maatschappelijke werkers vormen die de capaciteit van het middenveld moeten versterken.

Het departement, dat nog maar sinds 2009 van start ging, telt vandaag 42 studenten en is intus-

sen al door de Congolese overheid erkend om graduaatsdiploma's af te leveren. De ervaringsgerichte opleiding baseert zich op een gekende werkwijze: zien, oordelen en handelen en wil zo de studenten kritisch laten kijken naar de maatschappij en hen technieken en methodes bijbrengen om mee te werken aan de vermenselijking van de arbeids- en levensomstandigheden van de Congolese bevolking.

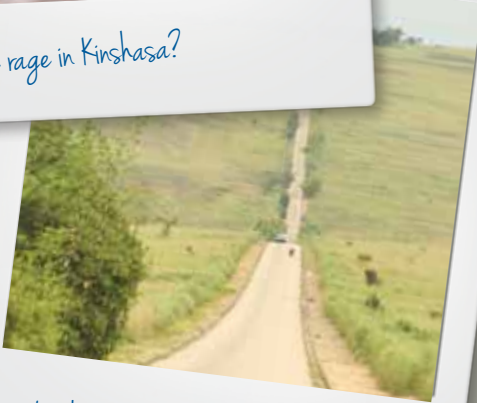
De studenten die naar de Sociale Hogeschool in Lubumbashi gaan, zijn hoe dan ook gemotiveerd. Dat moet wel, want de lessen zijn er telkens tussen half vijf en half acht 's avonds, vier dagen per week. Een zware opdracht voor de studenten, die al een volledige werkdag achter de rug hebben.

Nieuwste rage in Kinshasa?

Hoe zou het nog met soeur Angèle zijn?

Waarheen leidt de weg voor Congo?

Klei, marsepein, of nog iets anders?

Naar welke toekomst kijken deze kinderen?

Dui! Non? Voilà enfin! ça marche?
Of waarover gaat dit eigenlijk?

elke foto is een verhaal
over mensen in Congo
die geloven in verbetering
en werken aan verandering

elke vraag krijgt een antwoord
van mensen van bij ons
die in Congo waren en zagen
dat er mensen zijn die
keihard werken aan een beter leven
voor hen en voor anderen

Benieuwd naar de verhalen achter de foto's?
Kom luisteren naar één van de vele getuigenissen.
Niet in jouw buurt?
Organiseer zelf een namiddag of avond voor je
afdeling, trefpunt of gewoon... onder vrienden